

Ríkisfelagsskapur í broyting

STJÓRNAR- SKIPANIN STRANDAÐI Á HUGSJÓNARLIGUM SKERUM

§1. Fólkið og landið

Stk. 1: Føroyingar eru tjóð og Føroyar eru land.

Stjórnarskipan Føroya – Álit, 2006

Komandi ár skal fólkaatkvøða verða um stjórnarskipan, og ríkisfelagsskapurin verður nú aftur settur á breddan. Eitt liðugt uppskot til stjórnarskipan varð lagt fram í 2006, men ikki óvæntað strandaði uppskotið á grundleggjandi ósemjum um loysing og samband. Hvat stendur í uppskotinum, hvørjar eru grundleggjandi ósemjurnar og kann Ríkisfelagsskapurin rúma einum slíkum uppskoti?

RÓGVI NYBO

Ríkisfelagsskapurin verður aftur settur í miðdepilin í hesum døgum. Í fleiri enn 150 ár hava føroyingar kjakast á tveimum hermótum um ríkisrættarligu støðuna hjá Føroyum í Ríkisfelagsskapinum.

Sínámillum millum politiska sjálvstýrisvongin og sambandsvongin, og so við danskar myndugleikar. Ríkisfelagsskapurin millum Danmark, Føroyar og Grønland hevur leypandi verið í broyting longu síðani fyrsta Grundlógin varð samtykt í 1849. Tá vóru eisini Ísland við í Ríkisfelagsskapinum. Men síðani hevur ferðslan stórt sæð verið einvegis. Frá at alt

At fullfiggjað stjórnarskipan ber til hjá landi og tjóð sum okkara, er ikki trupult at sannføra vanliga fólkið í Føroyum um«

Kári á Rógvi, sáli

vald og allur avgerðarrættur lá hjá kongi í Danmark, til at størri sjálvsavgerðarrættur og vald eru flutt út til Ísland, Føroyar og Grønland.

Ávis tíðarskeið hevur stríðið ligið stilt, onnur eru stórar broytingar framdar. Eitt nú eftir fólkaatkvøðuna í 1946, sum leiddi til at Heimastýrslógin varð samtykt í 1948. Ein lóg, ið formliga staðfesti at Føroyar eru sjálvstýrandi tjóð í danska ríkinum, og ásetti rættin at yvirtaka summi málsøki eftir samráðingar.

Eisini undir fullveldislandsstýrunum frá 1998 fram til ársenda 2003 vóru stór stig tikin á sjálvsstýrisleið, tá fleiri týðandi málsøki vórðu yvirtikin. Heimildin at yvirtaka málsøki varð eisini víðkaður

munandi við sonevndu Yvirtøkulógini í 2005.

Men síðani hevur stríðið ligið at kalla stilt. Onkrar smærri yvirtøkur eru framdar og í 2006 varð eitt liðugt uppskot um Stjórnarskipan Føroya handað løgmanni, sum tá var Jóannes Eidesgaard úr Javnarflokkinum. Uppskotið hevur tó ikki fingið stórvegis viðgerð síðani. Fyrr enn nú.

Fólkaatkvøða um eitt ár

Í 2017 skal fólkaatkvøða verða um eina nýggja stjórnarskipan. Tað hevur sitandi samgonga skrivað í samgonguskjalið.

Sambært samgonguskjalinum skal stjórnarskipanin staðfesta, at »Føroya fólk hevur valdið í Føroyum. Lógin skal staðfesta

og útgreina sjálvsavgerðarrætt Føroya fólks, herundir at allur rættur at avgera framtíðar ríkisrættarstøðu Føroya er hjá Føroya fólki. Eisini skal stjórnarskipanin áseta Føroya fólkaræðisliga stýrslag eins og rættindi og skyldur borgaranna, tá ið tað snýr seg um javnrættindi, persónligt frælsi, rætt til menning, sosiala trygd, rættartrygd, arbeiði og vinnu og rætt til innløgu og gagnnýtslu av felags tilfeingi«.

Í farnu viku avdúkaði Kringvarpið, at politiska arbeiðið at fyrirreika fólkaatkvøðuna er enn ikki farið í gongd, hóast tað skuldi byrja fyrst í hesum árinum. Men hetta merkir kortini ikki, at einki er gjørt. Tí frammanundan liggur úrslitið av áráðrúgvu arbeiðinum